

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Ο ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαυόμενος*

Τοῦ ΚΩΣΤΗ ΜΠΑΣΤΙΑ

«Ὁμ τὸ πένεσθαι ἐποναθιστον, ἀλλὰ τὸ μὴ φέρειν ἐθνηωμόνως τὴν πένιν».

Μέγας Βασίλειος

Ὁ Παπαδιαμαντῆς γεννήθηκε φτωχός, ἔζησε φτωχός, καὶ πέθανε φτωχός. Τραγουδῆσε τοὺς φτωχοὺς, καὶ τὸ ἔργο του στάθηκε τὸ μεγάλο χρονικὸ τῆς Ἑλληγενεῖς φτωχολογίας.

Ὅ,τι γεννήθηκε ἕνας ἄνθρωπος φτωχός δὲ σημαίνει τίποτα. Τὸ ἴδιο κ' ἡ φτώχεια του δὲν φανερώνει σπουδαία πράγματα, ἀν δὲν ξεκαθαρίσουμε τὴν πνευματικὴ του στάση ἄντικρυ σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση, ποὺ ὀνομάζουμε πένιν.

Καὶ ἄλλοι γεννήθηκαν, ζήσανε καὶ πέθανε φτωχοί.

Καὶ τραγουδῆσανε τοὺς φτωχοὺς, χωρὶς νὰ μοιάζωμε τοῦ Παπαδιαμαντῆ. Ἡ πνευματικὴ τους στάση οὐκ ἄντιθετη πρὸς τὴ φτώχεια τους. Ἦσαν φτωχοί, ἀλλὰ ζήσανε καὶ πέθανε με τὸν καιμὸ καὶ τὴ λαχτάρα τοῦ πλούτου. Κι αὐτὸς ὁ καιμὸς ἔχει σημασία, γιατί τοῦτος καθορίζει τὴν πνευματικὴ τους ἀντίθεση στὴν ἐξωτερικὴ πραγματικότητά τῆς ζωῆς.

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ζεῖ με τὸν καιμὸ τοῦ πλούτου, δὲν ξεχωρίζει ἀπὲ τίποτα ἀπ' τὸν πλούσιον. Ὁ πλούσιος εἶναι τὸ ἰδανικὸ του. Γιὰ τὸ χρυσόφι χτυπᾷ ἡ καρδιά του. Κι ἐν τῷ χέρι του δὲν φτάνει νὰ πιάσει καὶ νὰ χαρῆ τὸ θησαυρὸ, τοῦτο δὲ τὸ χρυσὸ πρὸς τὴ διάθεσή του, ἀλλὰ σὲ αὐτὸν, ποὺ δὲν ἔχουνε τίποτα νὰ κάνουνε, με τοὺς πόθους του. Τὸ δνειρὸ του εἶναι ὁ πλούτος, κ' ἡ ἀνημπειρία του νὰ τὸν φτάσει εἶναι τὸ αἶμα τῆς δυστυχίας του. Τίποτα δὲν σημαίνει ἀν τέτοιοι ἄνθρωποι γράφουνε πλῆθος ιστορίες γιὰ τοὺς φτωχοὺς. Δὲν γράφουνε γιατί ἀγαπᾷνε τοὺς φτωχοὺς, ἀλλὰ γιατί

φτανοῦνε τοὺς πλούσιους. Οἱ φτωχοὶ στὰ χέρια τους γίνονται πέτρα γιὰ τὸ ἀνάθεμα ποὺ δογαίνει ἀπ' τὰ χεῖλη τους, γιὰ κείνους, ποὺ τοὺς λογαριάζουνε ἀφορμὴ τῆς ἀδικίας. Ὁ λόγος τους, ἡ φωνὴ τους δὲν εἶναι τραγουδι, ἀλλὰ κατάρα καὶ βροχή.

Ἡ φτώχεια τοῦ Παπαδιαμαντῆ, κα ἀριετοὶ φτωχοὶ ποὺ κινεοῦνται στὸ ἔργο του, δὲν ἔχουν τίποτα καλὸ μ' αὐτοὺς τοὺς παραχαράχτες τῆς φτώχειας καὶ τοῦ φτωχοῦ.

Ὁ Παπαδιαμαντῆς δὲν πέθανε με τὸν καιμὸ τοῦ πλούτου. Πέθανε ψέλλοντας, ποὺ σημαίνει δοξαλογότης. Τοῦτο φανερώνει πῶς εὐχαριστοῦσε τὸν Πλάστη του γιὰ ἕσα τοῦχα χαρίσει. Τὸν εὐχαριστοῦσε ποὺ τὸν ἀξίωσε νὰ γεννηθῆ φτωχός, νὰ ζῆσει φτωχός, καὶ νὰ πεθάνει φτωχός. Ὁ Παπαδιαμαντῆς ἀγαπᾷσε τὴ φτώχεια, ὄχι ἀπὸ συνήθεια, ἢ κάποιους φιλοτιμίαι τὴν ἀνάγκη, ἀλλὰ γιατί πίστευε πῶς τὸ ἀντίθετο τῆς φτώχειας, ὁ πλούτος, εἶναι ἡ ἀμικροτία. Πίστευε πῶς τὸ ροῦχο τοῦ πλούτου δὲν εἶναι τὸ χρειαζόμενον γιὰ νὰ περάσει ὁ ἄνθρωπος στὴ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Καὶ τοῦτο, γιατί τὸ κλειδὸ τῆς ζωῆς τοῦ Παπαδιαμαντῆ εἶναι ὁ Χριστός. Ὁ Χριστὸς γεννήθηκε φτωχός, ἔζησε φτωχός καὶ πέθανε πᾶναι στὸ Σταυρὸ. Δὲ χιροῦσε λαῖτὸν ἀπὸ νοῦ του, πῶς ὁ ἄνθρωπος, ποὺ ἐκλείσει στὴν καρδιά του τὸ Χριστό, μπορεῖ νὰ προσεύχεται στὸν Οὐράνιον Πατέρα καὶ νὰ τοῦ ζητᾷ μὴ ζωὴ διακορευτικὴ ἀπὸ κείνην ποὺ ἔζησε ὁ Μοναχὸς Τῶν Γυλιῶν. Τέτοια αἴτημα δὲν μπορεῖ νὰ σταθεῖ ὅτε στὴν ἀνθρώπινη κοινωνία, ὅπου κανένας ἄνθρωπος δὲν θὰ τολμήσει νὰ γυρέφει, ἀπὸ ἕνα πατέρα, περισσότερα ἀπ' ἕσα ἔδωσε στὸ μονάκριβον κι ἀγαπημένον του γιῶ. Κι ἀπὸδειξῆ: Τόσο, καὶ τόσο ταξιδευτὸς δρόμου στέγη, στὰ πανδοχεῖα κείνου τοῦ καιροῦ καὶ μονάχα ἕνας δὲ βροχ-

* Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ δοκίμιό του: Π. α. π. α. θ. : α. μ. α. γ. : τ. η. σ., Ἀθήνα, Τεκ. Ι. Κ. Μπασιτῆ, 1973, κεφάλαιο: «Ἡ μεταφυσικὴ τῆς πένιν», σ. 101-104.

σ ε δρόμους ποιμαντικής διακονίας

κα στροφή για να γεννηθεί: "Ο Χριστός. Καμιά πά-
τα δεν άνοιξε σ' αυτόν, κι όλες άνοιξαν στους γραμμα-
τείς και φαρισαίους, στους εμπούρους και σ' όλους τους
θαλάσσιους ανθρώπους, άντρες και γυναίκες, σ' ελή την
εργηρούσα και την πλανηθείσα άμαρτία. Άκόμη κι αυ-
τοί οι πανάχοι, κόμοι της ξενίας, που τραγουδούσαν
έγκόσμος, απ' τον Όμηρο ως τα χρόνια μας, άκόμη
κι αυτοί είχαν καμνηθεί. Και για το Χριστό ο μόνος
φιλόξενος τόπος που βρήθηκε ήτανε μια φάτνη αλό-
γων, μέσα σέ μια σπηλιά κι ανάμεσα σ' άπονήρευτα
ζώα. «Διότι ούκ ήν αυτοίς τόπος έν τω καταλύματι». Το
περιλαμμένο άστρο της Βηθλεέμ, που φώτισε τα
όργανα των μάγων της Άνατολής, είναι το πρώτο
εσάντιο φως που καθιέρωσε την αγιότητα της πενίας.

Πώς να ληραηγήσει λοιπόν ο Παπαδικολάντης, το
λόγο του Παύλου, στη δεύτερη προς Κορινθίους, πως
ο Χριστός «επί υμῶν επέσχευσε πλοίσιας άν, ένα υ-
μεις τη έκελευσά πτωχεία πλουτήρητε», ώστε να ναι-
σται για τα έγκόσμια αγαθά: Τούφτανε ή όσση της
μέρας, το χρειαζόμενο λιτό, το χαλαρρωμένο από το
περίττο, που είναι το πανηρό. Το σπίτι του, άηλαδή
ή κάμαρή του, ή τροφή του, τα ρούχα του δεν φανε-
ρώνανε άνθρωπο που μεριμνά για την επιούσα. Η
επιούσα άπλωνε άδύλαμπη στα μάτια του σαν υπερ-
φυσική κι ούρανη εικόνα του κόσμου που διαδέχεται
τη φυσική. Το σήμερα είναι το πεπερασμένο στάδιο
της προετοιμασίας για τοπο το αύριο, για την ούρα-
νη δουλειά. Και για τούτο το στάδιο δεν είναι χρεια-
ζόμενη περισσότερο έργονα απ' αυτήν που δείχνουνε
τα πουλιά. Περισσότερο απ' όλους ο Θεός γνωρίζει το
πασστό της πραγματικής ανάγκης τ' ανθρώπου, σέ
τροφή και σέ ρούχο. «Ούδε γαρ ε Πάτερ υμῶν ε Ου-
ράνιος οει χρήζετε τούτων άπάντων». Κινένος άνθρω-
πος, ποτισμένος με τον άνοσημιένο λόγο, δεν λογα-
ριάζει πως ο άνθρωπος χρεούζεται περισσότερο υλικά
αγαθά απ' τα κρίνα του άγρου και τα πετεινά του
ούρανού. Το χρειαζόμενο και το ζητούμενο είναι το
αύριο της ψυχής. «Ούχι ή ψυχή υμῶν πλείον έστί της

Άλέξανδρος Παπαδικολάντης
(Έργο του Σπύρου Βασιλείου, 1990).

τροφής και το σώμα του ενδύματος». Η ψυχή πρώτα
και περισσότερο απ' όλα. Τούτη και μόνη πρέπει να
το κέντρο όλης της έργονας τ' ανθρώπου. Η γη είναι
προετοιμασία της ψυχής για να πλησιάσει τον Ένα
και μεγάλο Θεσαυρό, τον Ούρανη Πατέρα. Κι επει-
δή αυτός είναι ο Θεσαυρός, γι' αυτόν πρέπει να χτυπά
ή καρδιά μας. «Όπου γάρ έστιν ε Θεσαυρός υμῶν ε-
κει έσται και ή καρδιά υμῶν».

Μόλις εκκυκλοφόρησε
άπο τις εκδόσεις Άποστολικής Διακονίας:
Μάρκου Α. Σιώτη
Όμοτ. Καθηγητού του Πανημίου Άθηνών
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ
ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

Άπευθυνθήτε: Άποστ. Διακονία, Ιασιού 1,
115 21 Άθήνα - Δραγατσανίου 2 - πλατ. Κλαυ-
θμῶνος. Τηλ. 7228.008, 3228.637.